

## O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV TURIZM ISTIQBOLLARI

Isomova Dildora Farxod qizi

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti turizm va mehmonxona biznesi kafedrasasi assistenti*

**Annotatsiya:** Ushbu tezis inklyuziv turizm ta'rifi, uning rivojlanishi va O'zbekistondagi istiqbollarga bag'ishlangan. Qolaversa, O'zbekistonda inklyuziv turizmni rivojlantirish uchun bajarilishi kerak bo'lgan harakatlar strategiyasini o'z ichiga oladi.

**Kalit so'zlar:** inklyuziv turizm, infratuzilma, raqamlashtirish, mobil ilovalar, turoperatorlar va gidlar.

Inklyuziv turizm - jismoniy qobiliyati, yoshi yoki ijtimoiy-iqtisodiy holatidan qat'i nazar, barcha shaxslar uchun teng kirish va zavq olishni ta'minlaydigan turizm - barqaror turizm rivojlanishining muhim tarkibiy qismi sifatida tobora tan olinmoqda. Bu nafaqat ijtimoiy inklyuzivlikni targ'ib qiladi, balki sezilarli bozor imkoniyatlarini ham ochadi. Bu soha nogironligi bor shaxslar, katta yoshdagi odamlar, oilalar va bolalar uchun ham qulay sharoitlarni yaratishni o'z ichiga oladi.

Inklyuziv turizmning rivojlanishi — har qanday shaxsga, uning jismoniy imkoniyatlari yoki ijtimoiy holatidan qat'i nazar, turizm xizmatlariga teng va qulay kirishni ta'minlashga qaratilgan jarayondir. Bu yondashuv barcha uchun sayohat qilish imkoniyatlarini kengaytiradi va nogironligi bor shaxslar, yoshi katta insonlar, bolali oilalar, hamda boshqa maxsus ehtiyojga ega sayyohlar uchun qulay sharoitlarni yaratishga qaratilgan. Ushbu jarayonda turizm maskanlari, mehmonxonalar, transport vositalari va boshqa turizm obyektlarida inklyuziv imkoniyatlar yaratilishi zarur. Panduslar, keng liftlar, nogironlar aravachasi uchun yo'laklar va maxsus hojatxonalar bu sohada muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, inklyuziv turizmning huquqiy asoslarini shakllantirish va davlat tomonidan maxsus imtiyozlar berish bu sohaning rivojlanishiga hissasi kattaligini inobatga olish zarur. Davlat grantlari va boshqa moliyaviy yordamlar, shuningdek, turizmni qo'llab-quvvatlash dasturlari bu sohani rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratadi.

Inklyuziv turizm rivojlanish muammolari ham yo'q emas, albatta. Xususan, turizm infratuzilmalari ushbu sayyohlarni qabul qilishga tayyor emasligi, malakali mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj, axborot kommunikatsiya vositalarida inklyuziv sayyohlar uchun ma'lumot bazalarini yetarli emasligi, jamiyatda bu insonlarga nisbatan sotsial qarashlarning pastligi, kamsitish holatlari, qonunchilik bazasining to'liq ishlab chiqilmaganligi bu sohaning rivojlanishidagi muammolar hisoblanadi.

O'zbekistonda turizmning o'sishiga qaramay, inklyuziv turizm infratuzilmasi hali rivojlanmagan. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy joylar asosiy diqqatga sazovor joylar bo'lsada, ko'pincha panduslar, kirish imkoniyatiga ega hojatxonalar va taktil yo'riqnomalar kabi qulayliklarga ega emas. Jamoat transporti va turar joy imkoniyatlari ham kirish imkoniyati bo'yicha cheklangan.

Inklyuziv xizmatlarni rivojlantirishga ehtiyoj iqtisodiy doira chegaralaridan chiqadi: iqtisodiy o'sishning gumanizatsiyalashish jarayonlari xizmatlar kompleksining kengayishi

bilan qo'shilib boradi. Bu o'z navbatida insonning o'zi, uning intellektual va jismoniy imkoniyatlarini takomillashtirishga, uning madaniy, ma'naviy va ijtimoiy talablarini qondirishga yo'naltiriladi. Oxirgi yillar mobaynida xizmatlar sohasini rivojlantirishning ushbu rag'batlari yangilari bilan kengayib bordi. Xizmatlarning rivojlanishiga zamonaviy fan-texnika revolyutsiyasi ta'sir ko'rsatadi. Kompyuterlashtirish, axborot texnologiyalari, kommunikatsiyaning yangi vositalari asosida, yangi xizmatlar bozori shakllanmoqda, ananaviy xizmat turlari ham yangilanib bormoqda, xizmatlar sifat ko'rsatkichlari ortmoqda.

Inklyuziv turizmning rivojlanishi uchun quyidagilarni harakatlar strategiyasi sifatida qabul qilib, ularga tayanib ish ko'rish muhim:

□ Turizm infratuzilmasi va turizm joylarini moslashtirish. O'zbekistonda ko'plab tarixiy va madaniy obidalar mavjud. Bu joylarni nogironlar, bolalar va yoshi kattalar uchun ham qulay va xavfsiz qilish, panduslar, nogironlar aravachasi uchun yo'laklar, maxsus hojatxonalar va belgilar bilan jihozlash muhim ahamiyat kasb etadi.

□ Sayyohlik xizmatlari bo'yicha maxsus dasturlar yaratish. Turizm xizmatlarini rivojlantirishda yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi qo'llanmalar, turoperatorlar va gidlar uchun maxsus dasturlar tayyorlash zarur. Bunda inklyuziv xizmat ko'rsatish va maxsus ehtiyojlarga ega sayyohlar bilan ishlash bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini joriy qilish o'z samarasini beradi.

□ Raqamlashtirish imkoniyatlari. Sayyohlar uchun sayohatga oid xizmatlarni raqamlashtirish, mobil ilovalar va onlayn yordam xizmatlari orqali inklyuziv turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Bu, ayniqsa, keksalar va nogironlar uchun qulaydir.

□ Jamiyatda inklyuziv turizm madaniyatini shakllantirish. Inklyuziv turizmni rivojlantirish uchun jamiyatda ham tushunchani kengaytirish va xabardorlikni oshirish kerak. Bunda turizm tashkilotlari, davlat idoralari va nodavlat tashkilotlarning hamkorligi muhim.

□ Huquqiy asos yaratish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni yo'lga qo'yish. Davlat darajasida inklyuziv turizmga oid huquqiy asosni shakllantirish va uni amalda qo'llab-quvvatlash zarur. Ushbu sohaga davlatning moliyaviy va texnik ko'magi, maxsus imtiyozlar va grantlar bilan yordam berilishi inklyuziv turizmni rivojlantirishga katta turtki beradi.

O'zbekistonning boy madaniy merosi va o'ziga xosligi turizmni rivojlantirishda katta imkoniyatlarni ochadi. Agar inklyuziv turizmni ham jadal rivojlantirishga e'tibor qaratilsa, mamlakat xalqaro turizmga yanada yuksalib, barcha uchun qulay va ochiq turizm maskani sifatida tanilishi mumkin.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Tourism Organization (UNWTO). (2022). *\*Inclusive Recovery Guide\**. Retrieved from [UNWTO Publications](<https://www.unwto.org/publications>).
2. State Committee of the Republic of Uzbekistan for Tourism Development. (2021–2023). *\*Tourism Statistics Reports\**. Accessed at [Uzbekistan Tourism](<https://uzbektourism.uz>).

3. Кнышева Е.Н. Маркетинг туризма. Учеб. пособ. - М.:НД. «Форум» -М.,2010.- 352 с.
4. Косолапов А.Б. Туристское страноведение. Европа и Азия: учебно – практическое пособие. – 2-е изд., стер. / А.Б. Косолапов. – М.: КНОРУС, 2006. – 400 с
5. Камилова Ф.К. “Халқаро туризм бозори”. Ўқув қўлланма. Тошкент. ТДИУ 2012 й. – 201 б.